

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 30
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 16 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fiecare publicare.

Sibiu, 31 Ianuarie, 1884.

Luptele din timpul nostru au de basă diverse substrate. Lupta cea mai uriașă, cea mai înverșunată, este lupta națională, lupta pentru conservarea limbei și a naționalității. Idealul naționalității este astăzi un ideal comun tuturor națiunilor destăpătate, pentru realizarea acestui ideal se luptă popoarele cu un entuziasm și cu un devotament care dovedește, că ele sînt convinse și petrunse de însemnătatea ce trebuie să aibă un popor în viața organizată a statelor.

În sgomotul asurător al acestor lupte naționale cei mai mulți nu se interesează decât de aparențele dîlei și de curentele momentane. Motorii ascunși ce exercitează o înrîurîntă indirectă asupra luptelor naționale rămân nevăzuți înaintea masselor.

Doi factori sînt cari-i vedem în arena luptelor naționale, factori cari luptă sub aceleși devise, însă cu cugete rezervate și pentru alte scopuri. Acești doi factori sînt iudaismul și papismul, ei se amestecă cu un entuziasm ipocrit printre reprezentanții ideilor naționale, înoată cu curentul general, se conformează împregiurîrilor și situațiunilor, însă nici cînd nu perd din vedere scopurile lor ascunse. Iudaismul și papismul sînt curente istorice vechi, pe cînd ideea de naționalitate este un produs al timpului mai nou. Iudaismul și papismul sînt organizațiuni consolidate de mii de ani și ambele au caracter cosmopolit. Elementul cosmopolit le a conservat prin toate vicisitudinile vremilor și acest element conservativ le garantează viața și în viitor. Această natură în sine indiferentă față cu curentele actuali dă reprezentanților acestor două direcțiuni o rolă cu totul deosebită în luptele timpului nostru. Nu pentru triumful ideii naționale luptă rabinii și jesuiții, ci pentru alte scopuri.

De aceea nimic nu superă pe omul cu minte și inimă mai mult decât zelul ipocrit, cu care iudovii și jesuiții se înrolează sub steagul național. Să ne ocupăm întâiu cu Jidanii. Idealul Jidanului este a servirea economică a întregii societăți și prin aceasta o stăpînire universală.

Alungat din vatra Palestinei Jidovul este astăzi cetățeanul ori și cărui stat, fiul ori și cărui națiuni, pe care o poate exploata. Isolat de ai săi, legat însă de dînsii prin tradițiunile cele mari istorice dintr'un trecut strălucit, Jidovul se aclimatisează ușor țerilor, în care l'a aruncat soarta, după principiul „ubi bene ibi patria”, însă rămîne în caracterul seu jidovesc nealterat și cu privirile pu-

rurea pironite asupra idealului israelitean: Ierusalimului alias domnia universală. La acest scop tind Jidanii, pentru realizarea acestui ideal întipărit cu litere nesterse în sufletele lor, lucră cu toții și solidari, folosind ori ce mijloc ertat sau neiertat, în mod consecuent și sistematic. Cu toate că sînt risipiți în diverse părți ale lumii unitatea credinții lor mosaice le-a conservat impliciter și unitatea de rasă. De aceea Jidovul, ori unde va fi este și rămîne Jidov, ear acci ce cred, bună oară ca Maghiarii, că vor absorbi această rasă într'una sau altă naționalitate, se află în mare rătăcire. Absorbirea elementului jidovesc în elemente străine este o imposibilitate, cîntă vreme Jidovimea va păstra aședemintele sale religioase, care l'au scăpat de ori ce transformism în decursul a cinci mii de ani în mânia tuturor prigonitorilor ce le-a suferit. Aceasta tenacitate de rasă ne explică aparența tristă, că Jidovismul a ajuns astăzi la o preponderanță simțită în multe state și cu deosebire în statul nostru, unde mai că am putea dice că ne stăpînesc indirect ca clasă plutocrată. Predomnind lumea financiară Jidovii predomină și viața economică și politică a statului. Influența jidovescă este pipăibilă astăzi pretutindenea și curentul cel slab antisemitic este numai o dovadă nouă despre această fatală și puternică influență. Jidovii identificându-se la pîrere cu aspirațiunile naționale ale poporului, printre care se află risipiți și izolați, promit că se vor amalgama cu elementele ce-l impresoară și cari îl copleșesc cu numărul, în faptă însă ei rămân — tot ce au mai fost — Jidovi. Promisiunea de asimilare e o speculă.

Pentru a nu merge mai departe, vom constata un singur lucru din mijlocul vieții noastre politice, un lucru, care dovedește preponderarea jidovilor. — Proiectul despre căsătoria mixtă, în diferitele sale faze ne arată în mod drastic această precumpănire politică a elementului jidav. Se nu ni se dică, că căderea proiectului ar dovedi contrariul. Modul, cum s'a luat acest proiect dela ordinea dîlei, ne arată și mai mult progresul ce l'au făcut jidovii. Proiectul s'a prohodit cu nesce ceremonii parlamentare atât de solemne, încât omul nepreocupat trebuie să vadă un triumf al jidovimeii în această cădere a proiectului. Toate celebritățile parlamentare l'au însoțit la momentul provisoriu cu manifestări de adîncă condolență și cu laude pentru jidovime. Plăsmuitorii ascunși ai proiectului se pot felicita de acest rezultat, care numai la aparență e negativ, în faptă însă luptele cele înverșunate pentru și contra pro-

iectului, au arătat învederat, că jidovimea a ajuns în statul nostru a fi un factor politic indispensabil, de care sînt silite a ținea samă toate partidele cari au aspirațiuni serioase. Jidovul e astăzi în Ungaria un *noli me tangere politic*.

Și prin asociațiunea ideilor venim impliciter la al doilea factor de putere subversivă: la papism. Papismul avînd ca și iudaismul un scop universal luptă cu aceeași consecuență și tenacitate pentru realizarea unui ideal mare: domnia universală pe baza unității confesionale.

Ierarchia catolică are influență foarte mare, ea este întradevăr o eclesie militantă cu combatanți puternici, doctrinele jesuitice au apărători iscusiți și dibaci. Politica Vaticanului cuprinde lumea întreagă; influența bisericii catolice se află la un grad înalt.

Și cu toată această influență netăgăduită puterea universală a Romei catolice se coboară din zenit spre apunere — astăzi biserica apuseană numai face cuceriri nouă ci se află în defensivă, ea își apără pas de pas terenul ce i se dispută consecuent și succesiv. Ponteficele actual, cu toată atitudinea sa înțeleaptă și calmă n'a putut opri curentele contrare ce se isbesc mereu de zidurile vechi ale Vaticanului — în faptă rezultatele politicele sale sînt neînsemnate. Pe întreg continentul european papismul se află într'o luptă înverșunată pentru existență, în luptă defensivă, și sfîrsitul acestei lupte nu se poate prevedea. — Resistența cea mai serioasă, puterea cea mai considerabilă ce i se opune papismului este iudaismul, care sub steagul liberalismului, lucră la subminarea dominațiunii papale.

Cea mai grea lovitură și primul pas spre decadență este fără îndoială: substituiriunea Romei naționale, italiene, în locul Romei clericale.

Intemeierea statului național a impus Italianilor datorința de a smulge vechea capitală din mâinile clericilor. Statul național se îngrădește tot mai tare cu attribute nouă în socoteala papismului. De curînd se comunică un nou desastru pentru curia română. Curtea de casațiune din Roma a decis definitiv conversiunea bunurilor institutului „de propaganda fide” în rentă de stat. Vaticanul vede în acest pas o ingerență în sfera spirituală a puterii papale și face sgomot diplomatic. Noi însă vedem o restringere salutară, o reducere de influență la un institut, care în misiunea sa cosmopolită a înfipt națiunei române din Dacia ripensis cuțitul pînă la os și ne a adus o desbinare, a „cărui plăgi fatale le simțim de un veac și jumătate”.

FOIȚA.

Basn persan. *)

A trăit odată de mult timp în Capitala marelui imperiu Iran un cismar, ciobotar sau pantofar. Era un om învățat și înțelept, dar avea un defect care în împregiurările sale și pentru profesiunea sa meseria lui era un defect capital: încălțămintele căte eșiau din mîna învățatului cismar erau cele mai proaste și mai rău confecționate din toată Persia. Toată înțelepciunea lui și toate silințele sale de a lucra bine și de a satisface clientela sa erau zadarnice, cismele sale nu puteau să mulțamească pe nimeni. Astfel fiind nu mai putea găsi de lucru și neavînd nimic a face, deveni un om pios.

La ce se mai fac acasă, își dîse într'o dî piosul cismar, păpuși sau cisme proaste, pe cari nimeni nu le cumpără? Mai bine se fac pelerinagiul la Meka la mormîntul profetului; aceasta este o faptă pioasă și îmi va dobîndi considerațiunea și stima concetățenilor mei. Se puse îndată pe drum, sevrîși depărtatul pelerinagiul și reveni depă cîțva timp acasă, unde fu primit de drept-credincioși cu mari laude; dar nici chiar cei mai buni musulmani nu voiră a'i

încredința confecționarea încălțămintelor lor și aveau cuvînt, căci în timpul pelerinagiului seu nu învățase mai bine meseria lui, din contra mai uitase puținul cât scia. Neputînd găsi de lucru, nici măcar cărpeli și urîndu-i-se cu o viață trîndavă, se otări a face un al doilea pelerinagiul.

Întorcîndu-se din al doilea pelerinagiul fu venerat de concetățenii lui ca un sfânt. Negreșit că aceasta era o mare mîngăiere pentru dînsul, dar fiind că în calitatea sa de sfânt făcea dacă se poate și mai proaste încălțăminte și fiindcă starea lui materială ajunsese foarte rău și era amenințat de a muri de foame, făcu în desperarea sa un al treilea pelerinagiul la Meka la mormîntul profetului. Pelerinul găsesce în calea sa totdeauna un ajutor din partea credincioșilor și existența lui, bine s'au rău este ori cum asigurată; pe de altă parte a casă n-ul aștepta decât miseria, de aceea își prelungi călătoria vizitînd mormintele diferiților sfinți și șeici renumiți. Într'o dî călduroasă, după ce își făcuse devoțiunea la mormîntul sfîntului Șeic Alladin, se odihnea culcat pe peatra mormentală sub umbra unui palmieri cînd auzi vocea sfîntului eșind din mormînt: „Cismarul, dicea vocea, ești un om pios, aproape un sfânt; ai făcut de trei ori pelerinagiul la mormîntul profetului și afară de aceasta ai onorat și pe ceilalți sfinți. Ești un hagi și ai dreptul de a purta turbanul verde ce-l poartă urmașii și descendenții profetului. Dar ai meritat mai bine.

Ca se afle oamenii cîntă putere și înțelepciune procură pietatea credincioșilor își voiu comunica secretul de a face pe smintiți cu minte și pe neroși înțelepți”. După aceasta sântul Șeic Alladin îi șopti la ureche secretul ca să nu afle nimeni. Se vade că secretul s'a păstrat bine pînă în dîile noastre.

Cismarul, plin de bucurie își frecă mîinile de plăcere. He, he! își dicea voi putea să fac pe smintiți cu minte pe neroși înțelepți! Veiu avea dar destul a face, mult mai mult de cînt dacă ași fi însărcinat să cărpesc toate cismele rupte din lumea întreagă! Cu mîndrie convenită unui om înzestrat cu un asemenea dar ceresc, apucă spre Ispahan, unde fu primit în triumf ca un om care făcuse de trei ori sântui pelerinagiu. Concetățenii lui se bucurau de a posedă un hagiul cu dreptul de a purta turbanul verde. Ce e drept, diceau, face cisme foarte proaste dar e un om sânt și poartă turbanul verde cu tot dreptul și aceasta face onoare orașului nostru. Veselia poporului însă ajunse nemărginită cînd anunția secretul ce-i comunicase sântul Șeic Alladin că va putea face pe smintiți cu minte și pe neroși înțelepți și că din filantropie va sfîrși o asemenea cură numai pentru mica sumă de deșce tomani de argint. „Și dacă nu vei lua de cînt un singur toman de argint”, îi dicea amicii, lui „tot vei ajunge în cel mai scurt timp, omul cel mai avut al Iranului, atât de mult vei avea de a face!” Și cismarul însuș era de aceeași părere. Se duse acasă și făcu

*) Povestit după M. Hartmann.

